Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

URE I MØNTERGÅRDEN

ODENSE BYS MUSEER

URE 1550-1975

SÆRUDSTILLING

TIRSDAG DEN 18. MARTS - SØNDAG DEN 6. APRIL

SOMMERUDSTILLING

AFSLUTTES MEDIO AUGUST

MØNTERGÅRDEN, Overgade 48-50, DK 5000 Odense

Særudstillingen URE 1550-1975 skyldes et initiativ fra Urmagerlauget i Odense, der i år fejrer jubilæum.

I tiden fra den 18. marts til den 6. april 1975 vises i Møntergårdens særudstillingslokaler en udstilling af ure fra museets egen samling suppleret med gamle ure fra andre museer og i privat eje samt helt moderne produkter.

I januar i år henvendte et par af urmagerlaugets medlemmer sig til museet med et ønske om at markere foreningens 100-års-dag med en udstilling af gamle fynske ure.

Dette gav anledning til, at museets samling af ure på ny blev gennemarbejdet. Det viste sig, at materialet var så rigt og havde en sådan bredde, at den også kunne bære en præsentation alene. Museets egne ure vil derfor blive vist frem som Møntergårdens særudstilling i sommeren 1975.

Der findes 115 ure i museets samling. Heraf er et udvalg beskrevet i denne katalog, mens de lånte ting af praktiske grunde er nævnt i en særlig liste til brug i den kortere udstillingsperiode omkring påske. Katalogen dækker tidsrummet til omkring 1900. Der er lagt vægt på at vise ure, der har et tilhørsforhold til Fyn. Af økonomiske og tekniske grunde er billedudvalget koncentreret omkring ure, der egner sig til gengivelse i streg.

Katalogens omfang har begrænset mængden af almindelige urhistoriske oplysninger. Interesserede henvises til yderligere studier ved hjælp af boglisten på næstsidste side.

MØNTERGÅRDENS by- og kulturhistoriske samlinger rækker tilbage til oprettelsen af museumsvæsenet i Odense i 1860. Halvtreds år senere blev disse ting udskilt som en særlig afdeling i Eiler Rønnovs Gård, der den gang lå i Nørregade. Denne bygning blev flyttet til MØNTESTRÆDE for sammen med ejendommene Overgade 48 og 50 (Møntergården) at være de nye rammer omkring samlingerne fra 1941.

Siden dengang er museet udvidet med endnu nogle tilflyttede huse; og andre bygninger, der ligger på deres oprindelige plads, er taget i brug. Museets ramme, de gamle bygninger omkring Møntestræde, er institutionens vigtigste udstillingsgenstande, men samtidig også de lokaler, som museet skal arbejde og trives i.

Samlingerne er gennem den forløbne tid vokset enormt. Selv om mange ting siden 1946 er udstillet i landbygningsmuseet DEN FYNSKE LANDSBY, er magasinerne overfyldte og mange udstillingsrum desværre ikke så kendetegnende for samlingernes omfang og kvalitet, som man kunne ønske.

I forhuset til Overgade 48 er der indrettet beskedne særudstillingsrum i stueetagen og på første sal. På anden sal håber vi i løbet af kort tid at være i stand til at vise museets betydelige samling af mønter og medaljer i helt nye omgivelser.

I sidehusets anden sal findes museets kontor og studierum for gæster. Her er opstillet et omfattende bibliotek, genstandskartotek, kort- og billedsamling samt Frydendahls samling, der især består af avisudklip om fynske forhold.

Oldtidens mennesker kendte ikke mekaniske tidsmålere. Man brugte solure, der viste timernes gang ved hjælp af solens skygge.

Til at måle kortere tidsrum kunne man anvende et sandur - timeglas.

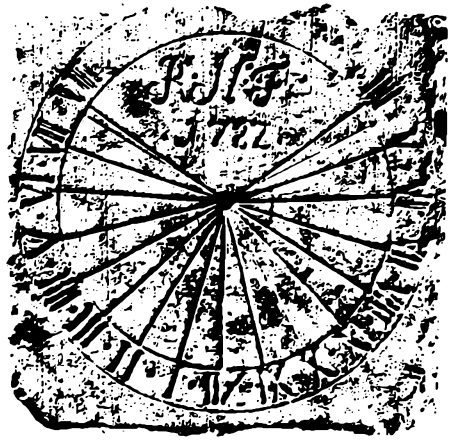

Solur af sten, til at anbringe vandret.
Inv. nr. 3/1879.
Dateret 1782, uden hjemsted.

De første mekaniske ure blev konstrueret i anden halvdel af 1200-årene i Norditalien Omkring 1300 fik Paris sit første ur.

Fordelen ved de nye mekaniske ure af tårnurstypen var, at man nu ikke blot kunne se tidspunktet, men man kunne også høre, hvad klokken var slået, idet urmekanikken kunne sættes i forbindelse med et slagværk.

I museets samling findes et lignende solur fra Skt. Knuds Kloster fra 1600-årene. Inv. nr. 18/1861. Desuden findes fire små transportable solure, der har været beregnet til rejsebrug. Urene er kombineret med et kompas og i et tilfælde forsynet med en tandhjulsmekanik, således at tiden kunne aflæses på en skive ligesom på et lommeur.

I 1300-årene blev der lavet tårnure i lille model beregnet til ophæng på væggen i boligen.

Et hundrede år senere blev urfjederen opfundet, således at man derefter kunne fremstille ure uden lodder, der kunne stå på et bord.

Omkring 1380 blev kunsturet i Lunds Domkirke bygget, og allerede 1401 havde også Ribe Domkirke et mekanisk ur.

Solring af messing.
Inv. nr. 256/1962.
Den har tilhørt en husmand i Hedager, Lumby sogn.

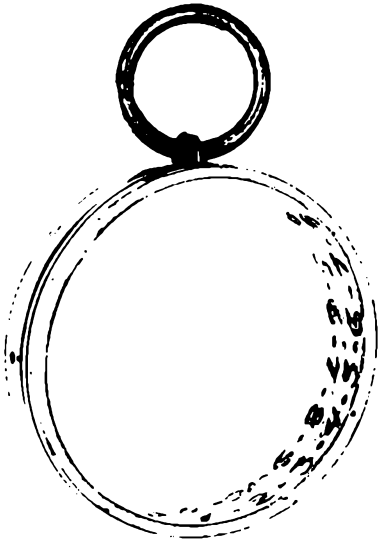

På indersiden af ringen angivelse af klokkeslet. Uden om den sidder en smal, forskydelig ring med et hul, hvor igennem solens stråler faldt på tallene, når man holdt solringen i bæreøskenen. Den tynde ring kunne drejes efter årstiden og solens varierende højde.

Solringe findes af og til som løsfund på marken, hvor de må være tabt under arbejdet.

Museets fire solringe er formentlig fra 17-1800-årene.

Tårnur med hagegang samt time- og kvarterslagværk.
Inv. nr. 416/1947.
Fra St. Hans Kirke i Odense.

Et lignende urværk fra St. Knuds Kirke findes også i museet. Inv. nr. 297/1964.
Begge ure er usignerede.
De stammer formentlig fra tiden 1700-50.

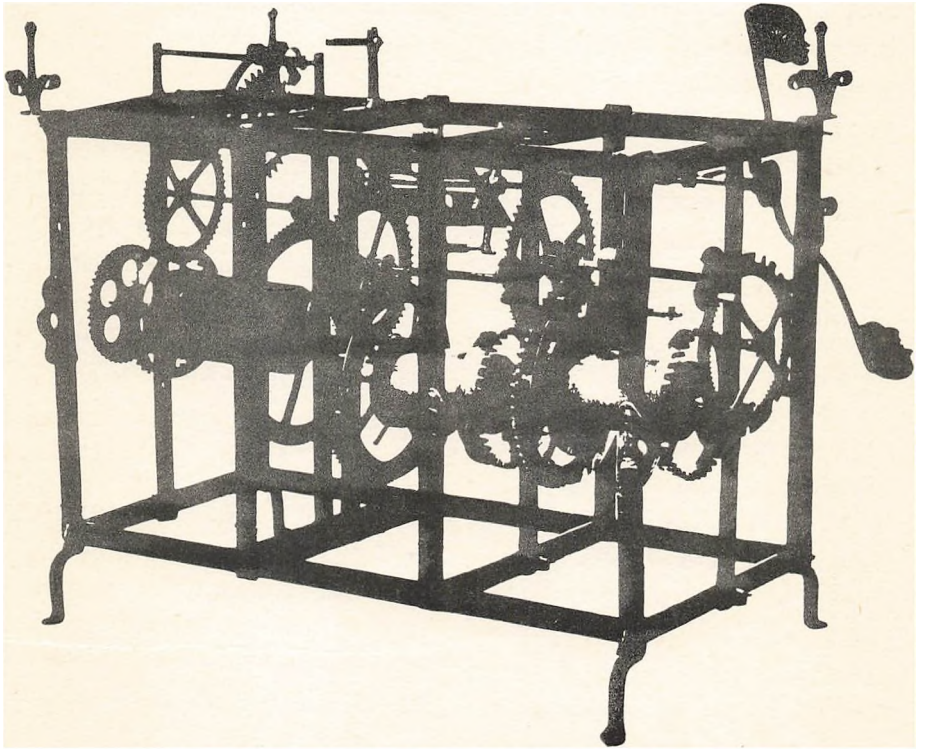

Første gang, et ur nævnes i forbindelse med Odense, er i 1509, hvor dronning Christine købte et sejerværk for en rinsk gylden. (Sejer af tysk ziegen = vise).

Næste gang er der tale om en navngiven urmager, Mads Seygermester. I 1562 fik han ordre fra kong Frederik den 2. på at lave et tårnur med viser, men uden klokke; den ville kongen selv skaffe. Uret skulle placeres i ladegården ved Frederiksborg Slot.

Mads urmager nævnes også som den, der havde tilsyn med nogle af kongens ure. Af den grund blev han fritaget for at betale skat i 1569. Han nævnes som medlem af smedelavet i Odense i 1563 og er vist død før 1574, hvor en sejermagers enke nævnes i byen.

Mads Sejermesters søn, Hans, var den næste kendte urmager i Odense. Han var også kongelig urmager og havde tilsyn med nogle af hoffets ure.

Det var ikke noget særsyn, at der på Christian den fjerdes tid boede hofleverandører i Odense. Byen var dengang den næstvigtigste håndværksby i landet. En anden kendt mester var guldsmeden Diderik Fuiren.

Det første offentlige ur i Odense blev anbragt i St. Knuds Kirke i 1580. Uret blev skænket af kongen - efter de officielle festligheder, der fandt sted i byen tidligere på året.

Gråbrødre kloster havde et ur 1591 - ialt skal der den gang have været seks tårnure i byen inklusive et i bispegården. Rådhuset havde dog endnu ikke noget.

DET ÆLDSTE FYNSKE UR.

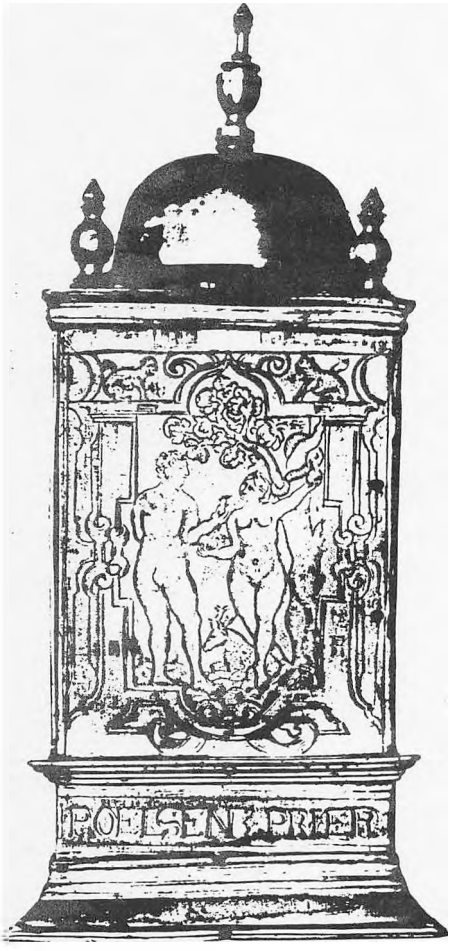

Bordur med fjedertræk.
Inv. nr. 44/1966.

Urværket, der er af jern er noget ombygget. Skiven med den seksoddede stjerne inden for timekransen har sikkert været brugt til en indstilling af et vækkerværk.

På forsiden (se omslaget af dette hefte) står dateringen: ANNO DOMINO M D L X II - 1562 og ejernavnet CHRISTERN POELSEN PRIER TIL SANCTE KNVDS KLOSTER.
Christiern Poulsen var prior i St. Knuds Kloster fra 1529 og fortsatte administrationen af klostrets midler efter reformationen. Uret nævnes i hans testamente. Det blev givet til kansler Niels Kaas. Derefter er dets historie ukendt, indtil det dukker op i handelen 400 år senere.

Litt: Chr. Waagepetersen: Et "lidet seyerwerck" fra 1562, Fynske Minder V, 1966, 115-25.

Det er rimeligt at tro, at det usignerede ur er fremstillet af Mads Sejermester i Odense.

Urtypen kendes fra en håndfuld andre ure, fremstillet omtrent samtidig af den tyske urmager Steffen Brenner i København. Dette værk har dog oprindeligt været mere gammeldags end Brenners ure - muligvis fordi Mads urmager i Odense har været vant til at bygge de store tårnure.

Urmagerne var i almindelighed medlemmer af smedelavet. Da urmagerlavet i København blev dannet i 1755 meldte enkelte provinsurmagere sig dog også ind her. I Odense fandtes intet urmagerlav før efter lavstiden.

I 1600-årene var der to til fire urmagerværksteder i gang samtidig i Odense samt et enkelt i Rudkøbing.
Der var flest urmagere i årtierne lige før svenskekrigene og færrest i den fattige tid lige efter plyndringerne.
Det er et billede, der også kendes fra andre håndværk.

Urmagere i Odense:

Mads Sjermester nævnt 1562-69, død før 1574.

Hans Madsen, nævnt 1586.

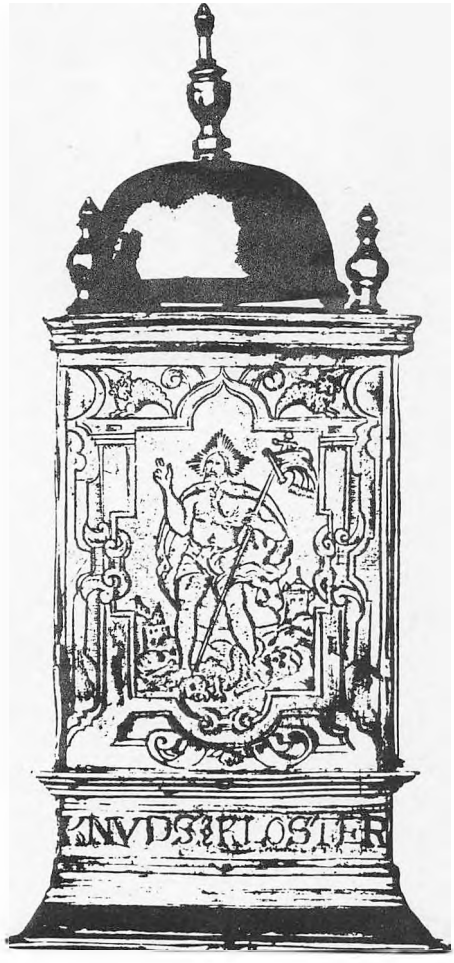

Urmagere i Odense:

Bendix Nielsen 1628.
Henrich 1637.
Peder Rasmussen 1643.
Jørgen Sibbern 1647.
Søren Jensen 1650?
Daniel Wegner 1662.
Boe Hansen 1673.
Arendt Jørgensen Sibbern 1680/83.
Casper Jørgensen Sibbern 1689.

Urmager i Rudkøbing:

Anders Johnsen 1673.

Urkapsel af forgyldt messing.
Inv. nr. 60/1945.
Jordfund fra Drigstrup sogn.

Urkapslen er sikkert sydtysk arbejde fra slutningen af 1500-årene.

Omkring 1510 opfandt Peter Henlein i Nürnberg det første transportable ur. Snart efter havde sydtyske urmagere udviklet et ur til at have i lommen.

Lanterneur med hagegang.
Inv. nr. 465/1956.
Uden hjemsted.

Værket, der er af messing, har været drevet af lodder. En stor klokke, der har siddet for oven mangler.

Uret er signeret: Richard Beck near the French Church.
Det er vel nok fremstillet af urmager Richard Beck, der blev mester i London 1653.

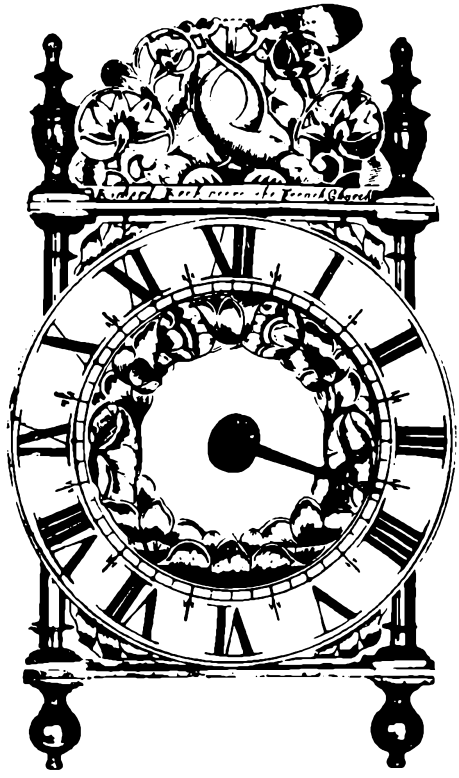

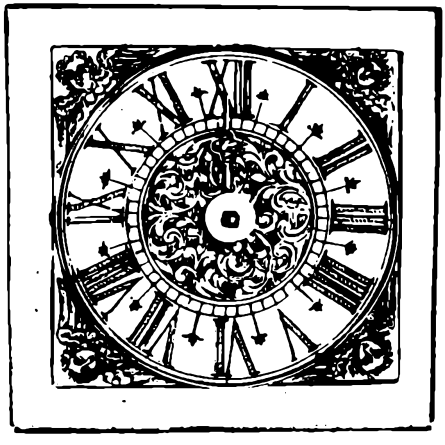

Fladt bordur med spindelgang og fjederoptræk.
Inv. nr. 4/1902.
Uden hjemsted.

Formentlig fra tiden op imod 1700?

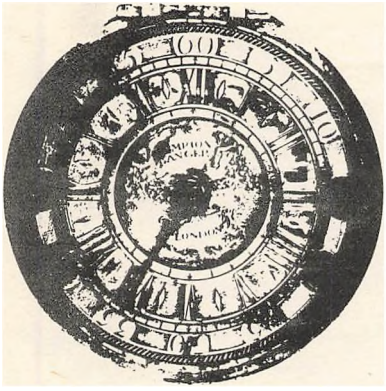

Lommeur med spindelgang, engelsk ca. 1705.
Inv. nr. Ax 419 (1897).
Fra Horne, Fyn.

Værket og skiven er signeret: T TOMPION E BANGER LONDON (nr.) 3787. Sølvkassen er den originale med de ukendte guldsmedestempel WS og urets nummer. Yderkassen er af sølv uden stempler.

Thomas Tompion (1639-1713) blev medlem af urmagerlavet i London 1671. 1701-11 var Edward Banger, Tompions nevø, også hans kompagnon. I dette tidsrum blev der fremstillet 867 ure af denne type i virksomheden.
De blev solgt for en pris af 15 pund stykket.

I yderkassen ligger tre sedler, der fortæller, at uret er repareret og holdt i gang af urmagere i Fåborg og Brobyværk i tiden 1865-87. Værket er iøvrigt stadig intakt.

Thomas Tompion fremstillede både store og små ure. Han kendes især for sine standure og lygteure. Han leverede adskillige ure til det engelske hof. Han omtales ofte som den urmager, der bragte den engelske urproduktion frem i en førende stilling i Europa i 1700-årene.

Tompions ure blev allerede forfalsket af kontinentets urmagere, mens han levede.

Lille vægur med spindelgang.
Inv. nr. 9/1881.
Fra Odense?
Urets lodder mangler.

Uret er signeret: Daniel Scholl Copenhagen.
Han etablerede sig i København 1701, var kongelig små-urmager 1705 og er død før 1708.

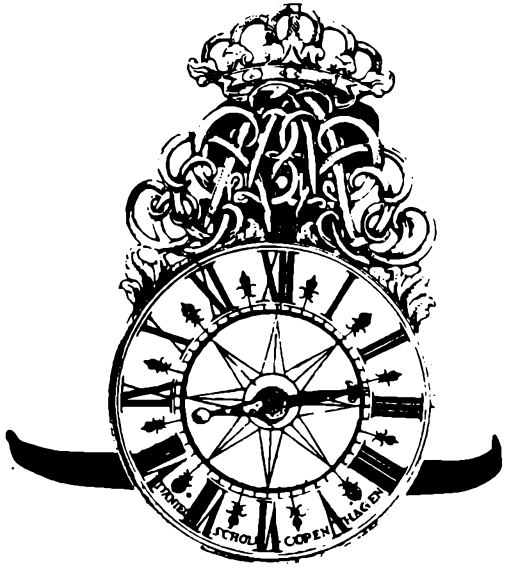

Litt.: R. W. Symonds: Thomas Tompion his life and work, 1. udg. 1951. Fotografisk optryk London m.m. 1969.

Mindre lommeur med spindelgang.
Inv. nr. 10/1926.
Fra Odense.

På skiven og værket signatur: Lorens H. Klein, Copenhagen (nr.) 78.
Klein blev mester i 1735 i København, han nævnes endnu 1758.

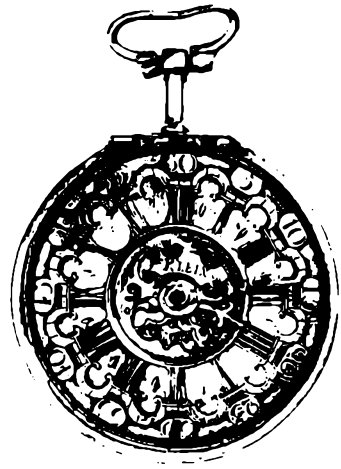

Det er vanskeligt at afgøre, om danske urmagere selv har udført urværkerne - især når det drejer sig om lommeure og andre mindre ting.

Urmagerne har i meget høj grad importeret usignerede værker, der derefter er blevet forsynet med forhandlerens navn. Det skete ofte på grund af importforbud og høje toldafgifter.
I andre tilfælde kan de enkelte dele være indført og blot monteret her i landet.

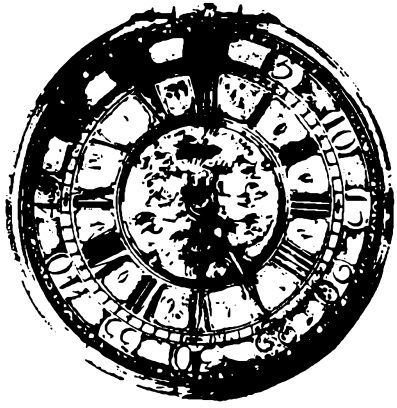

Lommeur med spindelgang.
Inv. nr. 17/1895.
Skiven og værket er signeret: Ar. SIBBERN OTTENSE.

Lommeur med spindelgang.
Inv. nr. 520/1962.
Købt i København.

På bagsiden af urkapslen indridset: Søren Møller 6te Mai 1850.

Skiven og værket er Signeret: ARENDT SIBBERN OTTENSE.

Værket ses på næste side.

Arendt Jørgensen Sibbern blev urmagermester i Odense 1680 og tog borgerskab 1683. Han døde 1723.

Han tilhørte en urmagerfamilie, der var den dominerende i byen i knap 150 år.

Familien begyndte med Jørgen Sibbern, der var født omkring 1615 og blev borger i Odense i 1647. Han døde hos sin datter i Nyborg 1700.

To af hans sønner blev urmagere i Odense. Foruden Arendt også Casper Jørgensen Sibbern, der stod i lære 1676-82, blev borger 1689 og døde 1742.

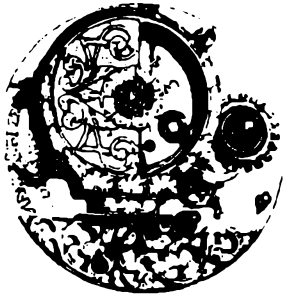

Ikke mindre end fire af Jørgen Sibberns børnebørn var urmagere. Peder Arntsen Sibbern blev svend 1701. Jørgen Arntsen Sibbern blev svend 1711, borger 1727 og døde 1741.

Christian Christophersen Sibbern blev svend 1713. Han tog borgerskab 1738 og døde 1765.

Standur i malet kasse.
Købt på auktion 1972.
Kassens malede dekorationer efterligner østasiatiske lakarbejder.
Skiven er signeret:
Windmills London.

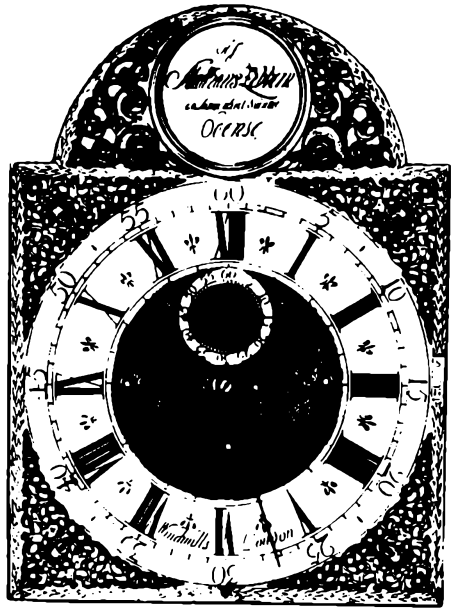

Matthæus Arntsen, der levede 1692-1775, blev ligeledes svend 1713.
Han tog ikke borgerskab, fordi han i forvejen havde et offentligt hver som organist ved St. Knuds Kirke.

Hans søn, Johan Arndt Sibbern (1726-90), efterfulgte ham både som organist og som urmager.
Matthæus og Johan Arndt Sibbern boede i Overgade 3.

I tinpladen for oven står, at "Af Matthæus Zibbern er Sangeuhret Indrettet".

Urværket må altså være fremstillet i Joseph og Thomas Windmills værksted i London - formentlig 1725-30.
Det har ikke været muligt at fastslå præcist, hvor meget Sibberns indsats har bestået i. Måske har han blot indstillet stifterne i den valse, der styrer klokkespillet?

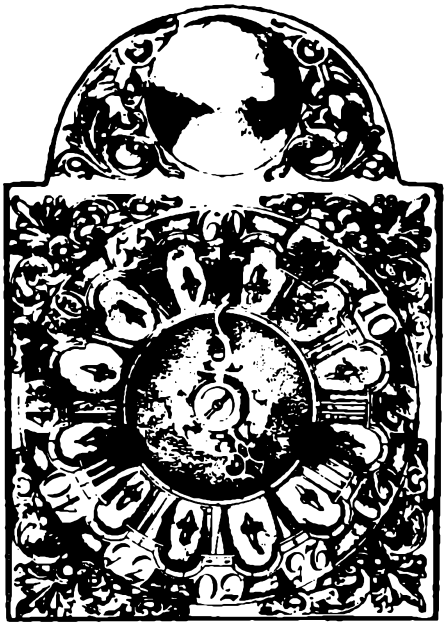

I tårnet er indbygget et lille urværk med spindelgang. Værket er tilsyneladende ikke signeret. Det er dog formentlig udenlandsk.
På en lille sølvplade for oven på skiven står urmagermavnet: Sigvart Møller, Odense.

Møller, der levede 1712-73, blev urmagermester i Odense 1740 efter først at have arbejdet i Svendborg.

Krydderiskab i form af et trefløjet skab med tårn og spir. Af fyrretræ fineret med nød og forsynet med arkitektoniske detaljer af elfenben og skildpadde. Over hovedindgangen til bygningen sidder et lille relief af en mand, der ligner Christian den 6. På bagsiden låger, der dækker 18 store og små skuffer.
Inv. nr. 394/1955.
Uden hjemsted.

Kort før midten af 1700-årene startede flere steder i landet en produktion af standure efter engelske forbilleder. Mest kendt er de Bornholmske urmagere i Rønne - disse urmagere havde mulighed for at afsætte deres produkter ad søvejen bl. a. til hovedstaden.

FYNSKE "BORNHOLMERE".

På Fyn og i Nordjylland blev der i perioden 1750-1850 lavet utrolig mange standure af håndværkere, der stik imod alle forskrifter, havde nedsat sig som urmagere i landsbyerne.
I Sønderjylland, hvor lovgivningen var anderledes, trivedes landurmageriet jævnsides med håndværket i byen allerede fra omkring 1700.

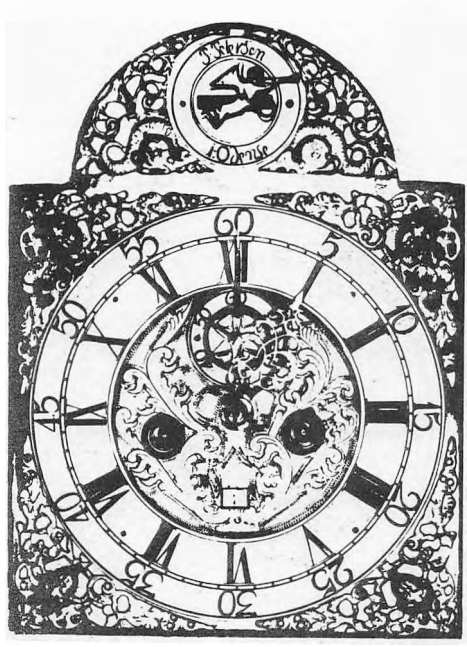

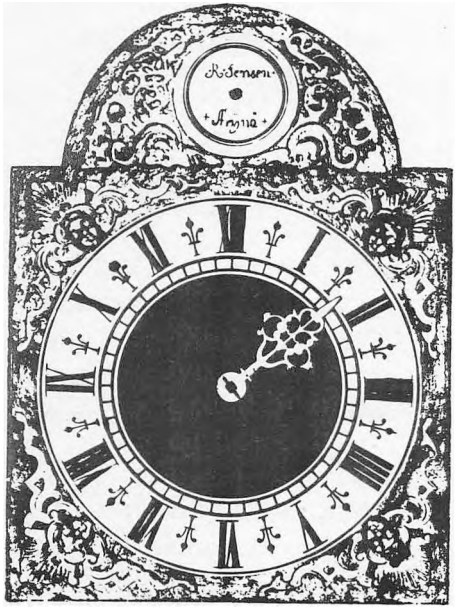

Standur med hvidmalet (uoriginal) kasse.
Inv. nr. 258/1959.

På skiven signeret:
P. Petersen i Odense.

Urmager Petersen blev borger i Odense 1782.

Standur med malet kasse.
Inv. nr. 274/1943.
Uret stammer fra Skrøbelev, Langeland.

På skiven signeret:
R. Jensen, Strynø.
Uret er fra tiden 1750-75.

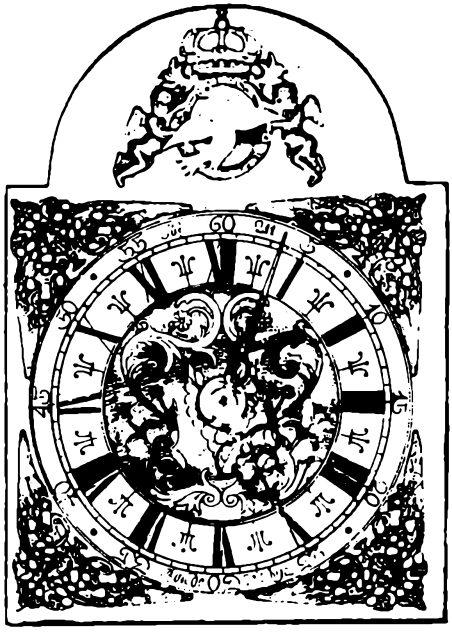

Standur i malet kasse.
Inv. nr. 7/1935.
Fra Køng sogn - uret skal have stået i Landmålergården i Gummerup.

På skiven signeret:
Bonde Wibye.
Uret er fremstillet 1781 og ombygget 1908 af H. Andersen i Højrup.

Kassen er restaureret, således at den i modsætning til de fleste andre ure i museet står med original maling.

På grund af lærer L. P. Pedersens trykte undersøgelser er to fynske landurmageres værksteder de bedst oplyste (se litteraturlisten på næstsidste side).

Det drejer sig om Wibyes værksted i Brobyværk og Køng samt Christensens i Fangel.

Begge værksteder fungerede i to generationer, og deres produkter er bevaret i et forbløffende antal. Fra det første værksted kendes mere end 150 standure og fra det andet knap 100.

Bonde Wibye, der levede fra 1730 til 1815, arbejdede først i Nørre Broby og fra 1760 i Brobyværk.

Værkstedet i Fangel blev grundlagt af Rasmus Christensen, der var født 1757 og døde i "Klokkemagerstedet" i Fangel 1835.

Hans søn, Rasmus, (født 1787) fortsatte virksomheden.

Urmagerne nummererede ofte deres ure. Det laveste nummer fra Fangel er nr. 44 og det højeste er nr. 712.

Nummereringen af Christensens ure ser ud til at være korrekt. Andre urmagere kunne derimod starte med et fiktivt tal. Ud fra årstallene på Fangel-klokkerne ser det ud til, at værkstedet har fremstillet omkring 14 ure på et år, det vil sige lidt mere end et værk pr. måned.

De to nævnte urmagere har da sikkert heller ikke været alene om arbejdet. Rasmus Christensens søstersøn, Christian Pedersen, har lært faget hos ham og arbejdet i værkstedet. Snedker-, drejer- og malerarbejdet er sket hos andre landhåndværkere.

Litt.: Stenløse Fangel Menighedsblad, 1973 nr. 6 (Oluf Balslev).

I museet findes iøvrigt:

Standur af Hannibal Fischer (se data side 22).

Spilleur formet som chatol af Andreas Jørgensen Schmidt, Odense ca 1800.

Standur i malet kasse.
Inv. nr. 316/1943.
Fra Veflinge sogn.

På skiven signeret: No 446 R: Christensen.
Kassen er malet sidste gang i 1922.

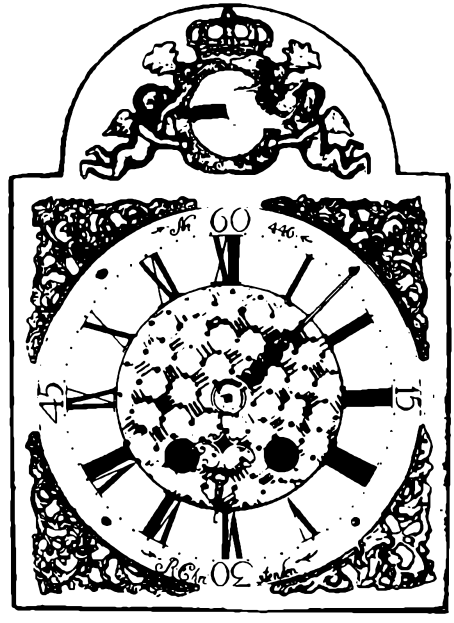

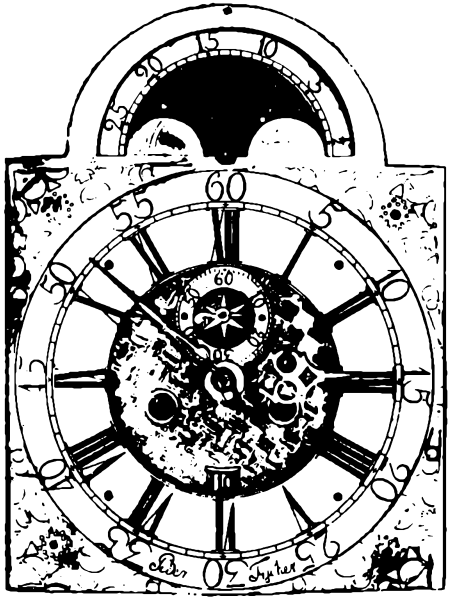

Standur med malet kasse.
Inv. nr. 133/1943.
Fra Odense.

På skiven signeret: Niels Fischer.
Niels Pedersen Fischer levede 1718-89 og var urmager og organist (fra 1748) i Kerteminde.
Tre af hans sønner blev urmagere:
Hannibal Fischer (1749-1816) i Skårup, Peder (se overfor) og Søren Nielsen Fischer (1761-1823) i Fraugde og Lumby.

Standur med malet kasse.
Inv. nr. 558/1955.
Fra Tåsinge.

På skiven signeret:
Peder Fischer.
Peder Nielsen Fischer, der levede 1756-1816 var urmager i Assens 1781-1786 og derefter urmager og organist i Nyborg.

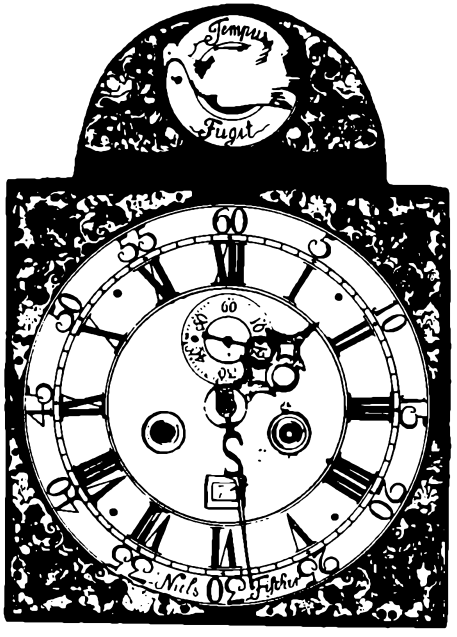

Litt: Vald. Vold:
Urmagerslægten Fischer fra Fyn.

Oversigt over de fynske købstæder og landsbyer hvor der blev fremstillet standure i perioden 1750-1850.
De understregede navne betegner stationsbyer, hvor urmagere nedsatte sig i 1860-70erne.

I museets samling findes en snes lommeure, hvis skive eller værksignatur angiver navne på urmagere i London.

Ved nærmere eftersyn viser det sig dog, at sølvstemplingen på de tilhørende kasser kun i få tilfælde er overbevisende engelske.
Enkelte kasser har helt tydeligt et mærke, der kun kan tydes som Neuchatels bymærke. Her er altså tale om schweitziske plagiater af kendte engelske mærker.

Et eksempel på et sådant lomme ur ses nedenfor.

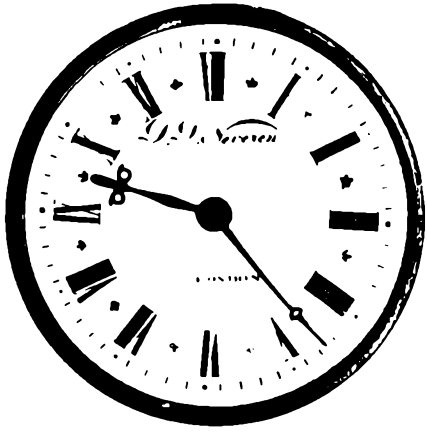

Enkelte ure er dog overbevisende ægte eksempler på det engelske håndværk:

Inv. nr. 183/1941.
Original sølvkasse med londonstempler 1744/45.
Værket er signeret af urmager T WATSON LONDON.

Inv. nr. 440/1946.
Original sølvkasse med londonstempler 1745/46.
Værket er signeret af urmager MARKHAM MARKWICK LONDON (nr.) 3090.

Inv. nr. 31/1908.
Original sølvkasse med londonstempler 1755/56.
Værket er signeret af urmager Wm COWARD LONDON (nr.) 12336.

De tre ure har emaljerede skiver, den sidste med arabertal. De to af urene har yderkasser. Alle ure har gamle sedler, der fortæller hvilke urmagere, der har efterset og repareret dem.

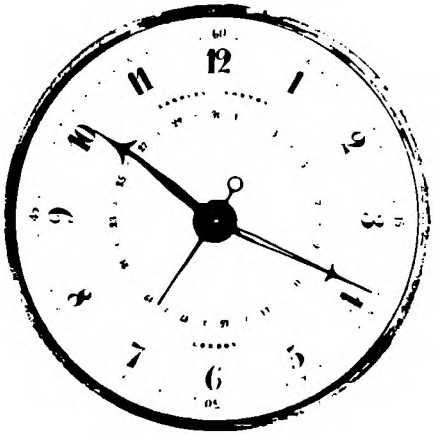

Lommeur med spindelgang. På skiven datoviser.
Inv. nr. 27 / 1935.

Værket og skiven signeret: E. J. Norton, London (nr.) 2265.
Engelsk arbejde? 1772-94.

Lommeur med spindelgang. Inv. nr. 16/1907.
Signeret: Jean Christoffle Rosee, Nüremberg.

Lommeur med spindelgang. Inv. nr. 90/1960.
Signeret: VauChez A PARIS (nr.) 2577.

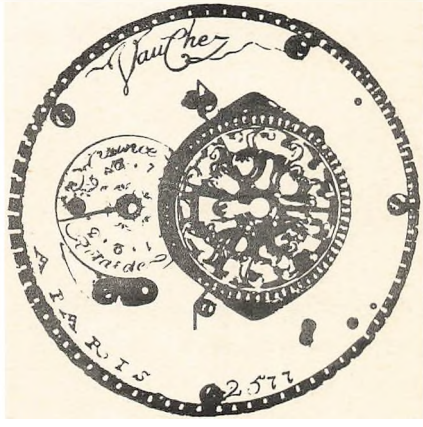

I museets samling findes adskillige taffelure og vægure fra 17-1800-årene. Blandt taffelurene dominerer de franske eller franskinspirerede og blandt vægurene de hollandske, de tyske (Schwartzwald) og amerikanske ure. Enkelte har forhandlermærker, der fortæller om deres tilknytning til fynske firmaer. De fleste af dem har været brugt på Fyn.

Ganske få kan med større eller mindre sikkerhed placeres i fynske eller andre danske værksteder.

Et usigneret savur (inv. nr. 157/1938) er måske fremstillet i Carl Christian Borchs værksted i 1820rne.

Et lille konsolur (inv. nr. 132/1943) har derimod helt tydeligt værksignaturen C. Borch, Odense.

Et vognur i messingkasse har repeterværk, der udløses ved træk i en kæde. (Inv. nr. 4/1952)
Dette ur, der er købt i Odense, skal stamme fra Sanderumgård.

Et lille vægur med spindelgang er indfattet i en mahognyramme.
(Inv. nr. 187/1912).
På dækpladen over uroen er udskåret: S G W S.
Uret skal være lavet som svendestykke af G. W. Schmidt, der etablerede sig i Odense 1828.

Lommeur med duplexgang.
(Inv. nr. 153/1940).
På skiven og i den tilhørende æske urmagernavn:
M. C. Unserud, Uhr- & Chronometermager, Odense.
I følge traditionen skal uret være hans mesterstykke fra 1853.

Lommeur med cylindergang.
Inv. nr. 351/1957.
På skiven forhandlerens navn: S. Sørensen, Odense

I stedet for tal er skiven forsynet med initialer og navn på ejeren, stadthauptmand VILH. G. F. ANDRUP i Odense.

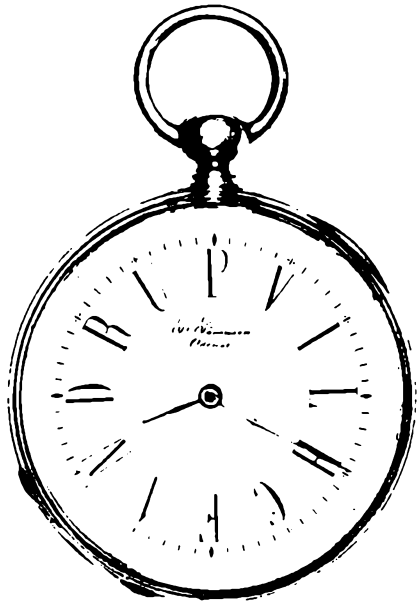

Med de sidste eksempler på ure i samlingen er vi nået frem til tiden, hvor den lokale urmagerforening blev oprettet. Ligesom hos de gamle foreninger, håndværkerlavene, der fungerede fra middelalderen til 1862, var det ønsket om gensidig støtte, der motiverede sammenslutningen.

I de første dage af januar 1875 mødtes en gruppe Odenseanske urmagere for at vedtage en fælles prisliste med mindstepriser for det mest gængse reparationsarbejde. Derefter blev foreningen dannet og man oprettede en hjælpekasse for betrængte kolleger. På foreningens program stod iøvrigt undervisning af lærlinge og aflæggelse af svendeprøver.

I de senere år er de fleste af foreningens oprindelige formål dog overtaget af centralforeningerne, i mange tilfælde på initiativ fra Odense Urmagerlaug. Tilbage er en inflationsramt begravelseskasse, det selskabelige islæt og nu i forbindelsen med jubilæet en faglig formidlende virksomhed rettet mod offentligheden.

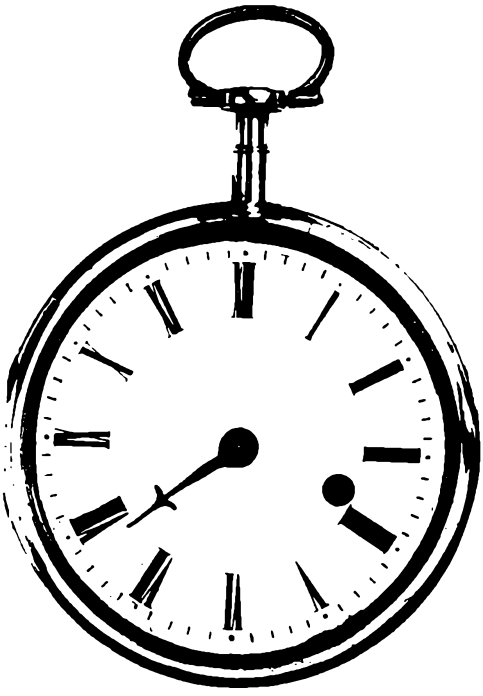

Urfabrikken "Larpent og Jürgensen" blev grundlagt i 1781 af hofurmager Jørgen Jürgensen sammen med Isaac Larpent. Fabrikken førte dobbeltnavnet til omkring 1820.

I 18ol overtog sønnen, Urban Jürgensen, ledelsen, men han oprettede en fabrik allene i 1811.

Urban Jürgensen havde i 1790ernes slutning lært urmagerhåndværk i Europasførende centrer for urproduktion i Neuchatel, Geneve, Paris og London.

Lommeur med cylindergang.
Inv. nr. 129/1912.
På værket signatur:
Larpent & Jürgensen
Kiøbenhavn (nr.) 2344.

I yderkassen reklameseddel for Andreas Jørgensen Schmidt, der etablerede sig som "Uhrmager og Mechanicus" i Odense 1794.

Hans produktion er noget af det bedste urhåndværk, der er fremstillet i landet.

Dette ur skal have tilhørt byskriver Lange i Odense, der var Urban Jürgensens fætter.

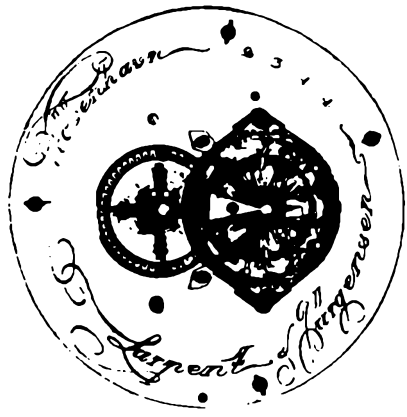

Reperations- og reklamemærkater for urmagere i Odense.

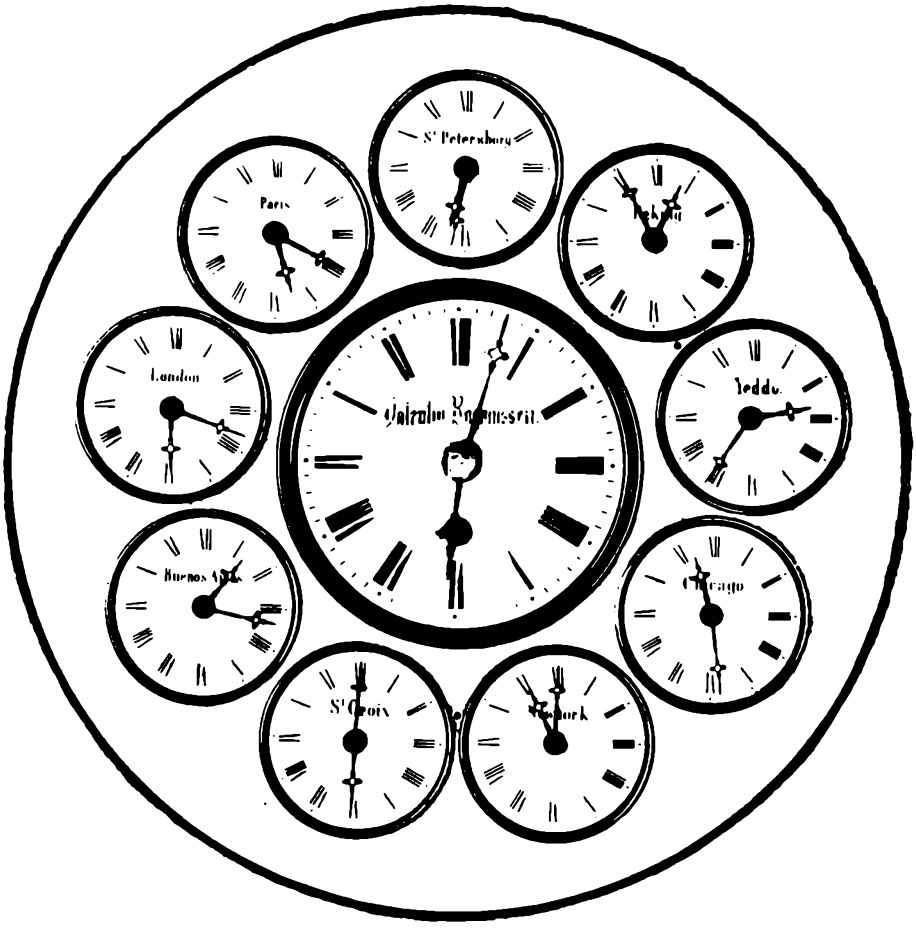

"Verdensur", stort vægur med med hagegang. Central skive med lokal tid samt ni mindre skiver, der angiver tiden i St. Petersborg, Peking. Yeddo(?) Chicago, New-York, St. Croix, Buenos Aires, London og Paris. Inv. nr. 516/1962.

På skiven står fremstillerens navn: Valentin Rasmussen, Odense.

Nogle bøger om ure:

G. H. Baillie: Watchmakers & Clockmakers of the World, 1929, sidste udg. London & Edinburgh 1966.
H. C. Bering Liisberg: Urmagere og Ure i Danmark, 1908.
Joachim Giersing: Lommeure, Jeg er Samler 2, Politikens Forlag 1956, 369-89.
André Lütken (udg.): Uhrfabrikationen, Opfindelsernes Bog, bd. 7, 253-91, 1881.
H. Hejselbjerg Paulsen: Det gamle slesvigske Urmageri og dets Udøvere, Sønderjydsk Månedsskrift 1951, 145-56.
L. P. Pedersen: Fynske Standure, Fangelklokkerne og deres mester, Arv og Eje 1967, 35-47.
Samme: Fynske Standure, Åstrupurene og deres mester, Arv og Eje 1969, 5-18.
Samme: Køngklokkerne, Vestfynsk Hjemstavn 1956, 166-86, fortsat samme sted 1957-64.
Sigurd Schoubye: Gamle Ure, Anneberg 1970.
Gunner Rasmussen: Urmager, Gamle danske håndværk, Politikens Forlag 1971, 304-14.
Helge Søgaard: Gamle Ure fra Ribe, Den gamle Bys Årbog 1952, 68-78.
Samme: Bidrag til urmageriets Historie i Århus, Seksten Århusrids, 1953.
K. Thorsen: Bornholmeruhrets Historie 1745-1923, 1923.
Chr. Waagepetersen: Gamle Ure fra "Det danske Urmuseum" i Den gamle By, 1959.
Samme: Gamle Ure i Danmark, 1964.
D. Yde-Andersen: Bornholmere og andre gamle ure 1963. 2. udg. 1968 (med liste over urmagere).

De vigtigste samlinger og udstillinger af ure i Danmark findes i Nationalmuseets historiske afdelinger (særligt sagkyndige: museumsinspektør Hans Stiesdal og arkivbestyrer D. Yde-Andersen) og i Kunstindustrimuseet i København samt i Det danske Urmuseum i købstadsmuseet Den gamle By i Århus (særligt sagkyndig: overinspektør Gunner Rasmussen).

Afdøde lærer L. P. Pedersen, Assens, arbejdede med ure og urmagere fra de fynske landdistrikter.
Pastor Oluf Balslev, Stenløse indsamler oplysninger om standurene fra Fangel.
Overlærer Jens Lampe, Vester-Sottrup, undersøger urmageriet i Sønderjylland.

Urkenderne og urelskere samles i Dansk Horologisk Selskab (formand: Museumsinspektør Hans Stiesdal, Nationalmuseet).

Forsidebilledet viser uret fra St. Knuds Kloster i Odense 1562, bagsiden viser et urmagerværksted fra en lille bog, udgivet af C. Steen: Afbildninger af Kunstner og Haandverk og forskellige Næringsbrug, København 1834.

Billederne er optaget og fremstillet af Tom Abildgaard Køllner, teksten er af Finn Grandt-Nielsen, Møntergården.

Urmager Gunner Bruun, Odense, har ydet meget værdifuld faglig hjælp.

Kataloget er trykt i Undervisnings- og Oplysningsafdelingen ved Odense Bys Museer i marts 1975.

URMAGERLAUGET

I ODENSE 1875-1975